

GECOMBINEERDE COMMISSIE VENNOOTSCHAPSRECHT

van de

Nederlandse Orde van Advocaten

en de

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Advies inzake

de consultatie over de Wet transparantie maatschappelijke organisaties

1. Inleiding

- 1.1 Op 21 december 2018 is het voorontwerp voor de Wet houdende regels voor het openbaar maken van grote donaties ontvangen door maatschappelijke organisaties en tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek in verband met het openbaar maken van de balans en de staat van baten en lasten door stichtingen ter consultatie aangeboden (het **Voorstel**). De Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht (de **GCV**) maakt hierbij graag van de gelegenheid gebruik om op het Voorstel te reageren.
- 1.2 Deze reactie kent de volgende opbouw. In § 2 worden eerst enkele algemene bevindingen van de GCV over het Voorstel besproken. Vervolgens wordt in § 3 ingegaan op het gedeelte van het Voorstel dat ziet op openbaar maken van donaties en in § 4 op het gedeelte dat de openbaarmaking van de balans en staat van baten en lasten betreft. In § 5 wordt nog kort ingegaan op enkele technische en praktische punten.

2. Algemeen

- 2.1 Zoals in de memorie van toelichting bij het Voorstel wordt opgemerkt, sluit het Voorstel aan bij het in 2010 ter consultatie gelegde Voorontwerp publicatieplicht stichtingen. De GCV heeft destijds ook op dat voorontwerp gereageerd. Dat voorontwerp heeft nooit de status van een wetsvoorstel bereikt. Het Voorstel kent een wat andere opzet en invulling dan het toenmalige voorontwerp. Het destijds gegeven commentaar van de GCV is echter op veel onderdelen nog steeds relevant voor dit Voorstel. De GCV verwijst hier dan ook nadrukkelijk naar haar eerdere advies over deze publicatie- en transparantieverplichtingen. De versterking van preventieve en repressieve mogelijkheden om misbruik van rechtspersonen tegen te gaan, werd in het eerdere advies van de GCV als zodanig niet ter discussie gesteld. Naast principiële bezwaren tegen de concrete uitwerking van dat consultatievoorstel werden toen vooral de meerwaarde en betrouwbaarheid van een algemene publicatieplicht met gedetailleerde vermelding van giften e.d. betwijfeld.
- 2.2 De GCV benadrukt dat hoewel zij de achterliggende gedachte van het Voorstel, kort gezegd het in beeld brengen van geldstromen die door bepaalde niet-publicatieplichtige rechtspersonen heengaan, kan volgen en steunen, zij bezwaren heeft tegen het sleepnet-effect van het Voorstel. In beginsel worden alle ‘maatschappelijke organisaties’ respectievelijk stichtingen door het Voorstel geraakt, terwijl het om een (naar de GCV aanneemt) relatief klein aantal ‘rotte appels’ gaat. Althans, de mate waarin daadwerkelijk sprake is van onwenselijke beïnvloeding en misbruik van vrijheden door (buitenlandse) financiering van dergelijke organisaties, is nog steeds niet bekend.

De GCV heeft daar in haar eerdere reactie op de voorstellen voor een publicatieplicht voor stichtingen 2010 al op gewezen. In dat verband werd tevens opgemerkt dat het openbaar ministerie voldoende middelen had om op te treden tegen het misbruik van de stichtingsvorm als mogelijk instrument om terrorisme te financieren (zoals: artikel 2:20 BW; artikel 2:297 jo 298 BW; de Wwft; en thans de Wcr). Uit het thans gepubliceerde Voorstel blijkt niet van enig onderzoek naar het aantal organisaties waar men voor misbruik moet vrezen. Evenmin wordt gemotiveerd dat bestaande (civiele of strafrechtelijke) middelen van overheidswege onvoldoende zijn om hiertegen effectief te kunnen optreden. Het komt de GCV voor dat een dergelijk onderzoek ten grondslag zou moeten liggen aan het Voorstel, zeker gezien de voorgestelde ruime reikwijdte en impact daarvan op vrijwel alle stichtingen, verenigingen, kerkgenootschappen en vergelijkbare buitenlandse varianten. Dat de minister door middel van een algemene maatregel van bestuur bepaalde categorieën organisaties en stichtingen van de werkingssfeer van het Voorstel kan uitsluiten, doet daar overigens niet aan af.

- 2.3 Als alternatief voor deze algemene en onbepaalde publicatieverplichtingen voor stichtingen, verenigingen, kerkgenootschappen en vergelijkbare buitenlandse varianten zou naar het oordeel van de GCV een minder ingrijpende maar evenwichtige regeling zonder ongewenste (omvangrijke) neveneffecten kunnen worden overwogen. Het zou dan moeten gaan om specifieke, doelgerichte (transparantie)maatregelen die aanknopen bij *“een vermoeden van of een risico op onwenselijke beïnvloeding”* bij inhoudelijk gedefinieerde *“misbruikgevoelige organisaties”* met nauwkeurig omschreven verplichtingen om aanvullende financiële gegevens ter beschikking te stellen op verzoek van het openbaar ministerie en specifieke toezicht- en opsporingsinstanties, zoals de AIVD, MIVD, het Bureau Financieel Toezicht en het landelijk Bureau Bibob waar nu al in de toelichting aan wordt gerefereerd. Daartoe probeert de GCV op onderdelen alvast een eerste aanzet te doen in haar reactie op dit consultatievoorstel.

3. Verplichte openbaarmaking donaties

- 3.1 Het Voorstel introduceert een nieuw begrip in onze wetgeving: de maatschappelijke organisatie. De GCV vraagt zich af waarom dat noodzakelijk is. Nadere lezing van het voorgestelde art. 1 van het Voorstel maakt duidelijk dat alle stichtingen, verenigingen en kerkgenootschappen eronder worden begrepen, evenals hun buitenlandse equivalenten indien deze duurzaam in Nederland activiteiten uitoefenen. Waarom daarvoor deze term moet worden gebruikt, komt niet naar voren in het Voorstel en de memorie van toelichting.

Een materiële begripsomschrijving van deze nieuwe wettelijke term maatschappelijke organisatie ontbreekt in het Voorstel. De ‘motivering’ in de toelichting om daaronder stichtingen, verenigingen, kerkgenootschappen en hun buitenlandse equivalenten te verstaan, overtuigt evenmin: *“maatschappelijke organisaties (...) hebben doorgaans de rechtsvorm van een stichting, vereniging of kerkgenootschap”* volgens de toelichting, maar dat wil niet zeggen dat iedere stichting, vereniging of kerkgenootschap ook een maatschappelijke organisatie in stand houdt. Dat geldt bijvoorbeeld niet voor commerciële of familiestichtingen en evenmin voor informele verenigingen die ten onrechte onder de reikwijdte van deze transparantieverplichtingen vallen. Rechtsvorm en organisatiebegrip worden in dit Voorstel voor een op zichzelf staande “Wet transparantie maatschappelijke organisaties” door elkaar gehutseld: *“Het wetsvoorstel geldt voor maatschappelijke organisaties in de vorm van een stichting, vereniging of kerkgenootschap.”* Daardoor raakt het Voorstel ook regelmatig verstrikt in zijn eigen begripsverwarring.¹

---

¹ Memorie van toelichting, p. 1, 3 en 12.

De ‘maatschappelijke’ problematiek van onwenselijke beïnvloeding, terrorismefinanciering en extremistisch gedrag wordt daarmee een breed rechtsvormvraagstuk dat volgens het Voorstel kennelijk inherent is aan stichtingen, verenigingen en kerkgenootschappen. Voor naamloze, besloten of personenvennootschappen geldt dat kennelijk niet, althans daar wordt in de toelichting niet aan gerefereerd. Als men al een dergelijke ‘cirkelredenering’ hanteert, valt overigens niet goed in te zien waarom hiervoor een nieuwe, zelfstandige wet nodig is. Het regelen van zulke rechtsvormvraagstukken in separate wetgeving buiten Boek 2 BW krijgt daarmee een ietwat gekunsteld karakter.

- 3.2 De reikwijdte van de regeling strekt zich ingevolge het voorgestelde art. 1 sub a (iv) ook uit tot, kort gezegd, buitenlandse rechtspersonen die duurzaam in Nederland activiteiten uitoefenen. De GCV heeft twijfels of dit, voor wat betreft rechtspersonen uit andere EU-lidstaten, in overeenstemming is met de vrijheid van vestiging zoals neergelegd in het VWEU.
- 3.3 Evenmin wordt inzichtelijk gemaakt of en in hoeverre dit Voorstel, dat de interne organisatie van kerkgenootschappen en de verplichtingen van zijn organen raakt, verenigbaar is met de grondwettelijk gegarandeerde vrijheid van godsdienst en levensovertuiging van geloofsgemeenschappen. De toelichting voorziet enkel in een vrij algemene uiteenzetting van deze gevoelige problematiek en benadrukt daarbij de noodzakelijke terughoudendheid van de overheid bij het nemen van dergelijke maatregelen, maar een sluitende motivering ontbreekt.
- 3.4 Maatschappelijke organisaties moeten een donatie openbaar maken als deze, kort gezegd, meer dan € 15.000 bedraagt. De in art. 1 sub b (en verder in c) van het Voorstel gehanteerde definitie van ‘donatie’ roept vragen op. Donatie is omschreven als een ‘geldelijke bijdrage, anders dan subsidie, alsmede een bijdrage in natura’. De GCV leest niet in de toelichting wat precies onder een ‘subsidie’ moet worden verstaan, terwijl dat bepaald geen eenduidig begrip is, zoals dat ook uit de rechtspraak met betrekking tot het wettelijke subsidiebegrip van artikel 4:21 Awb blijkt. Ook de omschrijving van ‘bijdrage in natura’ kan gemakkelijk vragen oproepen: valt het in bruikleen geven van een stuk aan een museum hier bijvoorbeeld onder?
- 3.5 Het drempelbedrag van € 15.000 dat wordt genoemd in art. 2 van het Voorstel is gekozen omdat dit voor het bevorderen van transparantie van donaties een geschikt grensbedrag wordt geacht en omdat dit zou aansluiten bij het bedrag dat in de Wwft wordt gebruikt als een van de indicatoren voor het melden van een ongebruikelijke transactie aan de Financial Intelligence Unit. Afgezien van het feit dat dit bedrag in de Wwft momenteel op € 10.000 is gesteld, is de GCV van mening dat een dergelijk absoluut bedrag niet een goed criterium kan vormen. Voor een grote maatschappelijke organisatie zal met een donatie ter grootte van het drempelbedrag nog geen onwenselijke invloed kunnen worden gekocht, hetgeen het Voorstel beoogt te voorkomen.² Dit, terwijl bij een kleine organisatie al met een minder hoog bedrag invloed kan worden verkregen. Met andere woorden: zou niet beter kunnen worden gekozen voor een ‘contextafhankelijk’ drempelbedrag dat wordt vastgesteld aan de hand van een bepaald percentage van het balanstotaal van de maatschappelijke organisatie?
- 3.6 Het Voorstel richt zich op de ontvanger van de financiering.³ Bovendien spreekt uit het Voorstel dat het vooral bedoeld is om de informatiepositie van de overheid te versterken, zodat deze waar nodig kan optreden. Dat daarvoor behulpzaam is dat ook de schenker in beeld komt, acht de GCV begrijpelijk. De GCV plaatst echter vraagtekens bij de openbaarmaking van deze gegevens voor het publiek. Zij betwijfelt of deze maatregel wel proportioneel is. Hoewel het voorzien van geldstromen naar maatschappelijke organisaties een legitiem doel heeft (in het belang van de openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten en voor de

---

² MvT, p. 1.

³ MvT, p. 2.

bescherming van rechten en vrijheden van anderen)⁴, gaat het publiekelijk maken van de identiteit van de schenker verder dan volgens de GCV nodig is om het beoogde doel te bereiken. De privacy van de donateur komt hier in het nauw. Het zou proportioneel zijn als dergelijke gegevens alleen voor een beperkte kring van overheidsinstanties (al dan niet belast met opsporing of toezicht) inzichtelijk zouden zijn.

- 3.7 Het lijkt aannemelijk dat sommige donateurs worden afgeschrikt als hun naam en woonplaats openbaar worden gemaakt. Dat kan ingrijpende financiële gevolgen hebben voor bonafide maatschappelijke organisaties die in belangrijke mate afhankelijk zijn van dergelijke donateurs. Heeft de Minister daar onderzoek naar laten verrichten en zo ja, wat zijn deze te verwachten financiële gevolgen? Indien hier geen onderzoek naar is verricht, wijst de GCV op het belang om dergelijk onderzoek alsnog op te starten voordat een wetsvoorstel wordt ingediend.
- 3.8 De openbaarmaking van de naam en woonplaats van de donateur mag achterwege blijven als publicatie kan leiden tot gevaar voor de veiligheid van die donateur, zie het voorgestelde art. 2 lid 7. Dit is ter beoordeling van de Minister. Het moet, zo leidt de GCV uit de toelichting af, gaan om een concreet gevaar voor de veiligheid van de betrokkene. Wat hieronder moet worden verstaan en hoe dit moet worden aangetoond door de maatschappelijke organisatie wordt niet duidelijk uit het Voorstel. De GCV meent dat ook wanneer de veiligheid van personen nabij de betrokkene in het geding kan komen, dat een reden zou moeten vormen voor afscherming van diens gegevens.
- 3.9 De voorgestelde regeling is niet waterdicht. De regeling voorziet in art. 2 lid 3 terecht in een bepaling die het zogenaamde ‘smurfen’ van een donatie doorziet: een reeks kleinere bedragen ‘van dezelfde gever’ leidt tot een transparantieplicht, wanneer in een periode van 12 maanden⁵ het grensbedrag wordt gepasseerd. Cruciaal daarvoor is dat de donaties van dezelfde bron afkomstig zijn. Zoals de voorgestelde regeling nu luidt, zou een schenker tamelijk eenvoudig onder de transparantieradar kunnen blijven door via verschillende (rechts)personen donaties van elk minder dan het grensbedrag te doen. Dat kan niet de bedoeling zijn. Het ligt voor de hand om hier een koppeling te leggen met het in te stellen UBO-register, maar zelfs dan is maar een deel van het probleem opgelost omdat het schenken door middel van verschillende natuurlijke personen (stromannen) nagenoeg niet te voorkomen is.
- 3.10 De Minister is voornemens om door middel van een AMvB sommige stichtingen uit te zonderen van de transparantieplichting:

“Maatschappelijke organisaties die minder kwetsbaar worden geacht voor onwenselijke beïnvloeding kunnen bij AMvB worden vrijgesteld van de verplichting tot het openbaar maken van het donatieoverzicht op basis van objectieve, niet-discriminatoire criteria.”⁶

“Voor elke maatschappelijke organisatie geldt dat zodra deze aan (een of meer van) deze criteria voldoet, de transparantieplichting vervalt, ongeacht welke functie de organisatie in de samenleving vervult. Gedacht kan worden aan de omstandigheid dat een maatschappelijke organisatie reeds verantwoording aflegt, bijvoorbeeld door financiële informatie openbaar te maken. [...] Ook kan gedacht worden aan maatschappelijke organisaties die onder een vorm van extern toezicht vallen.”⁷

---

⁴ MvT, p. 5.

⁵ MvT, p. 4, spreekt overigens niet over een periode van 12 maanden maar over donaties die ‘in hetzelfde boekjaar’ worden gedaan.

⁶ MvT, p. 5.

⁷ MvT, p. 16.

Indachtig deze opmerkingen komt het de GCV logisch voor om in ieder geval maatschappelijke organisaties uit te zonderen die op grond van sectorale wet- en regelgeving aan extern overheidstoezicht zijn onderworpen en nu al uitgebreide publicatieverplichtingen hebben (waarbij onder meer kan worden gedacht aan zorginstellingen, onderwijsinstellingen en woningcorporaties). Ook maatschappelijke organisaties met de fiscale ‘algemeen nut beogende instelling’-status (ANBI) zouden wat de GCV betreft moeten worden vrijgesteld. Zij moeten immers al aan bepaalde transparantievereisten voldoen om de fiscale ANBI-status te verkrijgen en te behouden. Stichtingen die bij testament zijn opgericht zouden als categorie er ook buiten kunnen vallen. Meer algemeen zou men voorts kunnen denken aan het invoeren van deze verplichting voor maatschappelijke organisaties waarvan de waarde van de activa volgens de balans gedurende een aaneengesloten periode van twee opeenvolgende balansdata ten minste een bepaald bedrag bedraagt.⁸ Kleinere stichtingen, waarvan gelet op de financiële omvang aannemelijk is dat onwenselijke beïnvloeding geen rol zal spelen, vallen dan buiten de regeling. Verder zouden maatschappelijke organisaties in de sport- en recreatieve sfeer buiten de regeling kunnen worden gehouden, evenals bijvoorbeeld stichtingen van meer particuliere aard die een familievermogen beheren.

- 3.11 Ten slotte stelt de GCV vraagtekens bij de handhaving van deze specifieke transparantieverplichting. De bevoegdheid om naleving te vorderen zou in ieder geval bij het openbaar ministerie geconcentreerd moeten worden en niet tegelijkertijd worden toegekend aan een brede, onbestemde kring van belanghebbenden zoals nu in art. 2 lid 8 wordt voorgesteld. De transparantieverplichting dient volgens de memorie van toelichting zwaarwegende publieke belangen van openbare veiligheid en het voorkomen van strafbare feiten. Afgezien van een nogal apodictische stelling: “*De informatie dient eenvoudig voor eenieder raadpleegbaar te zijn (...)*” wordt deze (processuele) bevoegdheid van individuele belanghebbenden niet gelegitimeerd. Een nadere duiding van de aard en omvang van de vereiste betrokkenheid van deze categorie belanghebbenden ontbreekt eveneens: gerefereerd wordt enkel aan leden of donateurs of andere belangstellenden die een “*zekere relatie*” met de maatschappelijke organisatie hebben. Daarnaast wordt het achterwege laten van een dergelijk overzicht van donaties weliswaar als economisch delict gekwalificeerd, maar klinken direct twijfels door of en in welke mate het OM gebruik zal maken van deze nieuwe straf- en civielrechtelijke bevoegdheden en of daarvoor wel voldoende personele en financiële middelen beschikbaar zullen zijn.

4. Verplichte openbaarmaking balans en staat van baten en lasten

- 4.1 Dit onderdeel van het Voorstel bevat een aanvulling van Boek 2 BW met een verplichting voor alle stichtingen die onder het huidige recht niet gehouden zijn tot publicatie van de jaarrekening of vergelijkbare financiële verantwoording, om hun balans en staat van baten en lasten volledig openbaar te maken via het handelsregister. De achterliggende gedachte is dat vooral stichtingen die geen intern of ander extern verantwoordingsmechanisme hebben, aantrekkelijk kunnen zijn voor financieel-economisch misbruik, zoals belasting- of faillissementsfraude, terrorismefinanciering of witwassen.⁹

---

⁸ Vgl. de limiteringsregeling in het stichtingenrecht (art. 2:297a lid 1 sub b BW). Het gaat de GCV hier om de systematiek niet om de bedragen waarnaar de limiteringsregeling verwijst; het ligt voor de hand dat voor andere, beduidend lagere, bedragen wordt gekozen dan vermeld in 2:397 BW.

⁹ MvT, p. 8.

- 4.2 Ook in dit gedeelte van het Voorstel gaat het vooral, zo begrijpt althans de GCV, om vergroting van de informatiepositie van overheidsdiensten met controle-, toezichts- en opsporingstaken.¹⁰ Waarom wordt dan een publieke openbaarmakingsplicht voorgesteld? Zou het niet meer voor de hand liggen om een specifieke informatieverplichting jegens die desbetreffende instanties in het leven te roepen. Denkbaar is dan dat het handelsregister een en ander registreert, maar dat slechts een beperkt aantal instanties toegang tot die gegevens heeft door middel van een niet-openbaar toegankelijk gedeelte van het handelsregister. De verplichting tot publicatie van de volledige balans en staat van baten en lasten is, gelet op deze doelstelling, naar het oordeel van de GCV ook inhoudelijk te algemeen geformuleerd en gaat bovendien te ver in vergelijking met de eisen die voor kleine en (deels) middelgrote jaarrekeningplichtige ondernemingen gelden.
- 4.3 De bij het handelsregister te deponeren balans en staat van baten en lasten hoeven niet te worden voorzien van een verklaring van een accountant. Daarmee rijst direct de vraag welke waarde aan (de betrouwbaarheid van) dergelijke cijfers kan worden gehecht.
- 4.4 Voor het opmaken van de balans en de staat van baten en lasten geldt krachtens artikel 2:10 lid 2 BW een algemene termijn van zes maanden na afloop van het boekjaar. Stichtingen die ingevolge artikel 2:300 BW een jaarrekening moeten opmaken, kunnen deze termijn op grond van bijzondere omstandigheden met ten hoogste vier maanden verlengen. De GCV blijft overeenkomstig haar eerdere advies uit 2010 van mening dat: (i) voor het opmaken van de balans en de staat van baten en lasten ook zou moeten gelden dat de termijn op grond van bijzondere omstandigheden met ten hoogste vier maanden verlengd kan worden; en (ii) openbaarmaking niet zou moeten plaatsvinden zolang een eventueel vereiste interne goedkeuring nog niet is verleend.
- 4.5 De voorgestelde regeling is beperkt tot stichtingen. Onduidelijk is waarom de reikwijdte niet is uitgebreid tot de niet-publicatieplichtige vereniging. Ook deze kan voor het hiervoor genoemde financieel-economisch misbruik worden gebruikt. De GCV vraagt zich verder af of de Minister zich heeft gerealiseerd dat de regeling vrij eenvoudig kan worden ontgaan door middel van een buitenlandse equivalent van de Nederlandse stichting (of andere buitenlandse rechtsvorm). Dat zou er toe kunnen leiden dat de stichtingen waar het de Minister juist om te doen is, buiten beeld blijven omdat deze worden omgezet in een buitenlandse rechtspersoon met behoud van de activiteiten in Nederland. Het is overigens nog maar de vraag of dit met wetgeving kan worden voorkomen.
- 4.6 Zoals ten aanzien van de in §3 besproken transparantieplicht is de Minister ook voornemens om bepaalde stichtingen vrij te stellen van de verplichte publicatie van de balans en de staat van baten en lasten. De GCV denkt in dit verband bijvoorbeeld aan bij testament opgerichte stichtingen, familiestichtingen, aan stichtingen administratiekantoor die alleen de juridische eigendom op aandelen houden, daarvoor certificaten van aandelen hebben uitgegeven, zonder vrijheid in de aanwending verplicht zijn door haar ontvangen dividenden door te betalen aan certificaathouders en geen andere inkomsten hebben, terwijl de kosten worden gedragen door de vennootschap die de aandelen heeft uitgegeven. Ook kan worden gedacht aan zogenaamde beschermingsstichtingen die preferente aandelen of prioriteitsaandelen in beursgenoteerde vennootschappen houden. Enig risico op financieel-economisch misbruik is van dit soort stichtingen niet te duchten. In aansluiting op hetgeen hiervoor in 3.10 is genoemd, zou daarnaast kunnen worden bepaald dat alleen stichtingen met een bepaald balanstotaal onder de regeling vallen.

---

¹⁰ MvT, p. 9.

5. Overige opmerkingen

- 5.1 De berekeningen van de kosten die de uitvoering van de verplichtingen in het Voorstel voor maatschappelijke organisaties respectievelijk stichtingen met zich brengt, de zogenaamde regeldrukkosten, acht de GCV niet reëel.¹¹ Zowel het gemiddeld uurtarief waarmee de Minister rekent als de berekende benodigde tijd staan volgens de GCV te ver af van de praktijk van maatschappelijke organisaties en stichtingen. De bedoelde kosten zullen in de praktijk hoger zijn, is de verwachting van de GCV. Daardoor zullen de regeldruk en de administratieve lasten voor dergelijke organisaties weer extra toenemen en niet worden gereduceerd waar in veel sectoren behoefte aan is. Bij het volledige ‘economische plaatje’ van dit Voorstel zouden bovendien de hierboven in onderdeel 3.7 genoemde effecten moeten worden meegenomen.
- 5.2 De GCV gaat er van uit dat periodieke giften en andere doorlopende verplichtingen die zijn aangegaan vóór de datum van inwerkingtreding van deze wet, eveneens onder de overgangsbepaling van artikel 5 vallen en dus niet door de werkingssfeer van de wet worden getroffen. Dat zou in de toelichting nog verduidelijkt kunnen worden.

Den Haag, 22 februari 2019

Bijlage: samenstelling van de GCV

---

¹¹ MvT, p. 9-10.

Bijlage

Samenstelling van de Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht:

Prof. mr. M. (Martin) van Olfen, notaris De Brauw Blackstone Westbroek, Amsterdam, voorzitter,

Mr. M.Y.H.J. (Manon) den Boer, notaris DLA Piper, Amsterdam,

Mr. G.C. (Gerco) van Eck, notaris Loyens & Loeff, Rotterdam,

Prof. mr. J.B.S. (Steven) Hijink, advocaat-lid, counsel Stibbe, Amsterdam,

Prof. mr. L.G.H.J. (Louis) Houwen, advocaat Dirkzwager, Nijmegen,

Mr. A.F.J.A. (Fons) Leijten, advocaat Stibbe, Amsterdam,

Mr. F.J. (Frank) Oranje, notaris Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, Den Haag,

Mr. M.L.E. (Mariëtte) Plaggemars, notaris Damsté advocaten-notarissen, Enschede,

Prof. mr. G.T.M.J. (Geert) Raaijmakers, advocaat NautaDutilh, Amsterdam,

Prof. mr. G.J.C. (Günther) Rensen, notaris-lid, prof. support lawyer Allen & Overy, Amsterdam,

Mr. G.P. (Guido) Roth, advocaat Finnius Advocaten, Amsterdam,

Mr. drs. D.A.M.H.W. (Daniëlla) Strik, advocaat Linklaters, Amsterdam.

Secretariaat:

Mr. C. (Corrie) Heck-Vink,
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
Tel. 070-3307158
e-mail: c.heck@knb.nl